

2692

సమీక్ష

భారతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్యాన్ బిల్లుసు సీతారామశాస్త్రి.

పుటము - 19

రాజమహేంద్రవరము 16-8-96, 1-9-1996

సంచికలు 19, 20

ఈ సంచికలో రచయితలు — వారి రచనలు

1		'శనగన' వారి "శారదరాత్నలో స్మృతిగీతలు"
2	శ్రీ జి. దేవేందర్, ఎం. ఏ., (ఎం. ఫిల్)	శ్రవ్యనాటక సంభాషణలు - 3 చిరంజీవిగారి శైలి
3	శ్రీ పదాల రామచంద్ర	పారిజాతపహరణము - నవ్యభామపాత్ర
(గత సంచిక తరువాయి)
4	డా॥ శనగవరపు రవిశంకర హృషీకేశ శర్మ ('విష్ణురవ')....	"అమృతవర్షిణి" శ్రీ కృష్ణకర్ణాపురము
5	శ్రీ ముర్కంపేట గౌరిశంకరశర్మ ఎం. ఏ., ఎం. ఫిల్	శ్రీముదిగొండ అంగీకరశక్తిగారి
వ్యాసభారతి - పరిశీలన
6	డా॥ శనగవరపు రవిశంకర హృషీకేశ శర్మ ('విష్ణురవ')....	అమృతసౌందర్య సృష్టి " ఊర్వశి "
7	శ్రీ పి. మోహన్	ఆచార్య భావన - వ్యక్తిత్వ కృతిత్వాలు

1. 16 తెదీలలో ప్రచురింపబడును.

సంవత్సర చందా రూ. 20.00 లు

6 మాసముల చందా రూ. 12.00

విడి ప్రతి రూ. 2.00

*** సకాలంలో చందా పంపి సహకరించండి ***

‘శనగన’ వారి “శారదరాత్రుల్లో స్మృతి గీతాలు”

తెలుగు భాషామతల్లి ముద్దు బిడ్డలుగా పేర్కొనబడుతూ, తెలుగు కావ్య సాహిత్య ప్రచారానికి ఎనలేని కృషి చేస్తున్న కొద్దిమంది ప్రముఖ కవుల్లో శనగన నరసింహగారు ఒకరు. వీరు తెలుగు సాహిత్య వికాసానికి ఎనలేని కృషి చేస్తున్న సాహితీమూర్తి.

భారతి, జ్యోతి, సమాలోచన, స్రవంతి, సాహితీ, ఆంధ్రప్రతిక, ఆంధ్రజ్యోతి... ఇంకా అనేకమైన ప్రముఖ పత్రికలలో వీరి రచనలు ప్రచురింపబడినాయి. మెత్తం నుపై ఎనిమిది కవితా ఖండికలు కలిగిఉన్న ఈ భావగీతాల సంపుటికి ‘శారదరాత్రులు’ అనే ఖండిక పేరే గ్రంథ నామంగా పెట్టటం జరిగింది.

పద్యం పలచబడి పోతున్న నేటి కాలంలో శనగన వారి పద్యాలు పాఠకునికి మళ్ళీ మళ్ళీ చదవాలనిపిస్తాయి. వీరి రచనా శైలిలో సౌలభ్యము, భావ స్పందన ప్రధానంగా కనిపిస్తాయి. ఈ కవితన రచనల్లో సంప్రదాయక శిల్పాన్నే అనుసరించినప్పటికీ, అందరికీ ఆర్థికవ్యవస్థలో తమ భావ గీతాలను వ్రాపి తెలుగు మాటల ప్రత్యేక సత్తాను అడుగడుగునా జీవింపజేశారు. తెలుగు నుడికారపు పొంపును పోషించటానికి అనుపై న చిన్ని చిన్ని సంస్కృత పదాల కూర్పు, భావ విశదీకరణ విధానంలో కవి చూపిన నేర్పు ఎనడగినవి. ఈ కోవకు చెందినవే వీరి ‘స్మృతి గీతాలు’.

స్మృతిగీతాలు :- తమకు పూర్వం ఉన్న కవుల్ని ప్రశంసించడంలో కవిగా శనగనగారి గొప్పతనంమనకు మరింత వికలమై కనిపిస్తుంది.

అదికవి వన్నయను గూర్చి ప్రస్తుతిస్తూ—

“వ్యాకరణము శబ్దవిధవంబును జాలని బాలభాషలో
వాకొన నొనె భారతమువంటి మహాకృతి నెవ్వదాన ర
మ్యాకృతి దీర్చినాడ వా కదా తలపోసిన గుండ్రవీలు వా
ర్మికి వి నీవు మా తెలుగు మేదిని కై తకు శబ్దశాసనా!

తెలుగు కవితకు వార్మికివి నీవు. నీ వల్లనే భారతము వంటి మహా కావ్యం మాకు లభించింది అంటారు నన్నయను శ్రీ శనగన తిక్కన, ఎఱ్ఱన, శ్రీనాథుడు, పెద్దన వంటి మహా కవులకు కూడ నీవేకదా మార్గదర్శకుడవు. “తెలుగు జాతి తపస్సులు పండె సత్కవీ” నీవు లేకపోతే మా నేలపై తెలుగు కవితా ప్రసక్తి ఉంటుందా : అని నన్నయను కీర్తించారు.

జాషువాగారిని స్మృతిస్తూ :-

“ఏ లోకము నుండి వచ్చితివా యింకే లోకమున చేరి నా
వో లోకేశ్వర కాపలేశమున స్వర్గోగంబులు ద్ధూతమై
తైలింగోర్వి ప్రవాపివై న అలగుంబద్వందవో దాత్రిపై
బాణన్ వ్రాలిన చారణుండవో తపోభ్రష్టుండవో యోగివో!”

ఏ లోకము నుండి వచ్చితివో యింకే లోకమును చేరి తివో లోకేశ్వర, రసమునందును వ్యంగ్యమునందును, భావనా బలమునందును నీ కవిత్వము “మా రచనలందు పేరుకున్న ఉన్న శ్రుప్పును వదిలించింది కవి చక్రా... : కావ్య శిల్పము నందు అసమానమైన నీ ప్రజ్ఞకు ఇదె వెయ్యరుల్ నమో వాకములు.” అంటూ కవి చక్రపర్తి జాషువాను ప్రశంసించారు.

ఉషశ్రీ (పురాణపండ సూర్యప్రకాశ దీక్షితులు)గారికి, నరసింహస్వామిగారికి గాఢమైన ప్రేమం ఉండేది. ఉషశ్రీ మరణించినపుడు అంతరంగంలో మదనపడుతూ, ఆంకర్యాష నేత్రులై ప్రేమార్థంగా వీరు రాసిన స్మృతి గీతాలు కరుణరస తరంగితాలు.

(తరువాయి 16వ పేజీలో)

సమాలోచన

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్ష పత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

శ్రవ్యనాటక సంభాషణలు - కె. చిరంజీవిగారి శైలి

జి. డి. డి. ఎం. ఎం. (ఎం. ఫిల్.)

నాటకానికి సంభాషణలు ప్రాణం. అది దృశ్య నాటకం కావచ్చు. శ్రవ్య నాటకం కావచ్చు. ఇతివృత్తం ఎంత గొప్పదైనా, పాత్రలు ఎంత గొప్పవైనా ప్రేక్షకుని లేదా శ్రోతను అకట్టుకునే సంభాషణలు లేకుంటే నాటకం రక్తి కట్టదు. 'ప్రతి భాషణం సంభాషణం కాదు' అంటారు కొరికలూరి ఇనాక్. నాటకంలోని సంభాషణలు వాస్తవికతకు దగ్గర వుండాలి కాని రోజు ఇంట్లో మాట్లాడుకున్నట్టు సుదీర్ఘంగా వుంటే శ్రోతకు విసుగు కలుగుతుంది. నాటక రచయిత సంభాషణరచన ద్వారానే తన సామర్థ్యాన్ని నిరూపించుకుంటాడు.

కె. చిరంజీవి నాటక సాహిత్య ప్రక్రియను ప్రజ్వలం చేస్తున్న రచయితల్లో అగ్రగణ్యులు. ఆయన ఎన్నో దృశ్య నాటకాలు రాసారు. ఎన్నో శ్రవ్యనాటకాలు రాసారు. ముఖ్యంగా శ్రవ్యనాటక రచనలో కె. చిరంజీవిగారిది అందువేసిన చేయి. ఆయన రేడియో నాటకంలో ఎన్నో ప్రయోగాలు చేసారు. దృశ్య నాటకంలో 'పాత్ర' లకు 'అభినయం' యొక్క ఆసర వుంటుంది. కాని శ్రవ్య నాటకంలో అభినయం, వాచిక, అంగిక, అహర్యాలను కేవలం సంభాషణల ద్వారానే అవిష్కరించవలసి వుంటుంది.

సంభాషణకు ప్రాణం చమత్కారం. ఆ చమత్కారం

శ్రోతల్ని సమోహితుల్ని చేస్తుంది. 'వంశాంకురం' అనే శ్రవ్య నాటకంలో సంభాషణని గమనిద్దాం.

పావని : ఊమించారి డాక్టర్, కాస్త అలస్యమైంది. మా వారు కవులుగదా ! మతిమరుపు నటిస్తారు.

డాక్టర్ జేమ్స్ : నటిస్తారా ?

పావని : మతిమరుపు నటించి ఒక బస్సులో ఎక్కించవలసింది పోయి ఇంకో బస్సులో ఎక్కించారు. నటనగాకిపోతే ఏ ఒక్కరోజు టీ ఇచ్చినా కాఫీ అని తాగలేదే మరి.

పై సంభాషణల్లో చమత్కారం హాస్యాన్ని హృద్యంగా అవిష్కరించింది.

అలాగే 'శ్రీకృష్ణ భోభారం' అనే నాటకంలో....

వాసంతిక : ప్రభులవారి భారం పట్టపురాణిభారం. ఆ పట్టపురాణి భారం ప్రియనేచ్చలిన్నెన నా భారం.

వసంతకుడు : (నవ్వుతూ) వీ భారమే ఇకపై నా భారమగుగాక! నాకు సంక్రమించి. నాతోనే ఆగగ, అది నా ప్రజలకున్నా వ్యాపించు గాక.

వాసంతిక : వీకా ! (నవ్వి) వీకెందుకొస్తుందయ్యా వసంతకా!

వసంతకుడు : అంటే.... .. ఒకే ఒకే జంతికా ! నా చర్మం మందమనా నీ యభిప్రాయం.

‘ శ్రీకృష్ణ శిరోధారం ’ పౌరాణిక నాటకం కాబట్టి సరళ గ్రాంథిక భాషలు చమత్కారం. హాస్యం చక్కగా పండించారు రచయిత.

సంభాషణల్లోని ఆర్థిక శ్రోత హృదయాన్ని ద్రవీంప జేస్తుంది. అటువంటి సంభాషణలు శ్రోతని నృందింప జేస్తాయి. పూర్తి తెలుగుగా మాండలికంలో రచించిన ‘ ఊరోళ్ళు మేల్కొంటున్నారు ’ అనే శ్రవ్య నాటకంలో ఈ సంభాషణని పరిశీలిద్దాం.

రంగయ్య : పోవాలె (గద్దించాడు) ఏమనుకున్నావ్? గీదనిన్నె వలు పాడుతారు? నీ బిడ్డనెవలు పాడుతారవను కున్నావ్?

వరమ్మ : గంతేనా? పుట్టినింటివిక్కులేదు. మెట్టినింటి విక్కు లేదు. గంత బడులున్నా అందరికీ (ఎవరూ మాట్లాడలేదు. రోషంతో) నా పైసలు నా కియ్యి పోతా.

రంగయ్య : నీ పైసలా? ఏం పైసలు?

వరమ్మ : నా మొగుడికియ్యాలైన పైసలు.

రంగయ్య : శెల్లె.

వరమ్మ : టా! మొగడు నావోడై నప్పుడు అని పైసలు నావి కావా? (పడిస్తూ) ఇయ్యి నా పైసలు. నాకు చెప్పియ్యి. గంత యియ్యలేనోడివి ఇస్తనని ఎందుకొప్పుకున్నావ్? పూటపూటకు మాటమాటకు బంగారం చెమ్మని అడు నన్ను చెవిరిస్తూచే నేనెంతటివి బరించాలె?

నాటకంలోని పాత్రలు, సమాజంలోని వ్యక్తులకు చక్కని వుండి వారి సంభాషణలు వారి నైజాన్ని ప్రతిబింబిస్తే శ్రోతల్ని ఆకట్టుకోవడమే కాక వారి చైతన్యానికి ప్రేరణ కావచ్చు. తె. చిరంజీవి ‘ అలిమందు ’ అనే శ్రవ్య నాటకంలో పారిశ్రామిక వేత్తల వ్యాపార నైజాన్ని చక్కగా అవిష్కరించారు. డాక్టర్ రాంజోషి అలిమందును కనుగొంటాడు. కర్మరంజన్ శ్రీమాన్ జీత పారిశ్రామిక వేత్తలు. అందులో శ్రీమాన్ జీత మందుల వ్యాపాస్తుడు వారి సంభాషణల్ని పరిశీలిద్దాం.

శ్రీమాన్ జీత : హో హో హో! ముందు ఆ ఇండ్రోలాద్రి, భవనం మీదెక్కిన ఏచ్చి కుర్రాన్ని పిలిపించండి ‘ అలిమందు ’ అమ్మబడును ఆన్న ప్రకటన అక్కణ్ణించి తీసేయించండి హో హో హో! ఒక లక్ష రూపాయలిస్తాను.

రాంజోషి : బిచ్చమా! ఈ అలిమందు అటం. హైద్రోజన్ నై ట్రోజన్ బాంబులకంటే విలువైంది. మాత్ర భరీదు వందకాదు గదా. ఒక రూపాయి పెట్టినా, జనాభా లెక్కల ప్రకారం మన దేశంలోనే నాకు 80 కోట్లు లాభం.

కర్మరంజన్ : నేను 90 కోట్లిస్తాను. పేటెంట్ రైట్స్ నాకి వ్వండి డాక్టర్ సార్ శ్రీమాన్ జీత : ముందువచ్చిన వాణ్ణి నేను. నేను కాదంటే మీరు తీసుకోవాలి. అని వ్యాపార ధర్మం ఓకు తెలిపిందే.

శ్రీమాన్ జీత : హో హో హో! ఈ మందుల వ్యాపారం నాది కదా! కర్మరంజన్! మీరెలకల్పించుకుంటారు?

పై సంభాషణ వాస్తవికతకు అద్దం పట్టాయి. సాంఘిక నాటకంలోని, సైఫర్ నాటకంలోని సంభాషణల్లో పారిశ్రామిక పదాలను, అన్యదేశాలను ప్రయోగించాల్సి వస్తుంది. శ్రోత లకు అర్థమయ్యే విధంగా వాటిని ప్రయోగించడం అవసరం. “కాలయంత్రం” అనే సైఫర్ శ్రవ్య నాటకంలోని క్రింది సంభాషణలు పరిశీలిద్దాం.

MM/V4/M : కమ్యూనికేటర్ అప్ చేశావా? అంత కోపం మొచ్చిందేం? ఆ విండోగ్లాసు ఓపెన్ చెయ్యి.

MM/V1/M : నో. మాయంటికిపోదాం పదండి. నాఫ్యామిలీ ఎలా వుందో చూసుకోవాలి

సంభాషణ రచనల్లో ప్రజల్లో విరివిగా ప్రాచుర్యం పొందిన సామెతలు, జాతీయాలు ప్రయోగించడంవల్ల నాటకాన్ని మరింత రక్తికట్టించవచ్చు. “కాలి సమరం” అనే శ్రవ్య నాటకంలో తె. చిరంజీవి సామెతద్వారా సంభాషణని మరింత శక్తివంతం చేశాడు. క్రింది సంభాషణల్ని గమనిద్దాం.

రాయుడు : అగు పంతులు : ఇక వినలేను.

కరణం : అయ్యా

రాయుడు : “గోటితో దాన్ని గిల్లెయ్యాయి గొడ్డలిదాక రావియ్య కూడదు.”

కరణం : అయ్యా

రాయుడు : జీవనవాద కాదు దాన్ని.....దాన్ని

కరణం : మృత్యు వాటిక

రాయుడు : మృత్యు వాటికగా మార్పాలి. లేకపోతే నా పేరు రాయుడేకాదు చెప్తున్న.

ఒక విమయాన్ని ఎదుటివారికి సస్పెన్స్‌గా చెబితే అది ఎదుటివారిలో ఉత్కంఠ రేపుతుంది. నాటకంలో అదే విధంగా స భాషల్ని రూపొందిస్తే శ్రోతలో ఉత్కంఠనురేపి నాటకం పట్ల ఆసక్తిని కలిగిస్తుంది. ‘శాంతిసమరం’ అనే శ్రవ్య నాటకంలో క్రింది సంభాషణల్ని చూద్దాం.

రాములమ్మ : ముందు నా సేతులో చెయ్యేసి. సత్తె పెమాణకం జెయ్యాలి.

సూరప్ప : యేమని.

రాములమ్మ : ఇప్పుడు నే చెప్తున్న గోరం యిని యిననట్టుం దాలేగాని ఎవరునేమి అనగూడదు. ఎట్లాంటి అగాయెత్తం చెయ్యగూడదు.

సూరప్ప : (నవ్వి) ఇంక నాకిదే : నా : అందరిని తన్నుటమే నా వృత్తి అనుకున్నావా ఏమిదే ముసల దానా : ఎవరిని ఏమీ అనను. ఏమీ చేయను. నరేనా : ఇతి చెప్పు.

రాములమ్మ : (ఒక్క ఉణమాగి) ఈ రోజునకి నువ్వు కాత్తె దూరంగా వుండాలా చెప్పింది :

సూరప్ప : వీరదాసుకి దూరంగానా :

రాములమ్మ : అసలా నువ్వాణ్ణి మీ ఇంటికే రానియ్యగూడదు.

సూరప్ప : (నవ్వి) దాగ నేవుంది. మా అన్నని అన్నకంటే ఎక్కువై నవాణ్ణి-తండ్రిని మించినవాణ్ణి-దేవుడంతటివాణ్ణి-ఇంటికి రానియ్యద్దా :

రాములమ్మ : ఓం పిచ్చి సన్నాసీ : నువ్వాణ్ణి దేముడని నమ్ము

తున్నావుగాని అడు దేముడుకాదురా. చెయ్యం :

సూరప్ప : రాములమ్మా :

రాములమ్మ : నా మీద అరితే లాబమేముందిరా : మీసం గల మొగోడివై తే. గండ్ర గొడ్డలి తీసుకొని రెండు తుండేలుగా అ యారదాసుగాణ్ణి తెగ నమకు.

సూరప్ప : ఎందుకు :

రాములమ్మ : ఇంకా ఎందుకేందిరాణ్ణినా : అడు నీ పెళ్ళాన్ని

ఎక్కడో అవసరమైతే చోట తప్పితే రేడియో నాటకంలో సుదీర్ఘ సంభాషణలు ఉండకూడదు. ఉపన్యాస ధోరణి కన్నా సంభాషణలో నాటకీయత ముఖ్యం ‘బీళ్ళు తిరగబడుతున్నాయి’ అనే నాటకంలో క్రింది సంభాషణలు అందుకు దర్పణంగా నిలుస్తున్నాయి. చూడండి.

ఎర్రెమ్మ : కుంటిపెట్టె నడిపిస్తావా నువ్వు కొడకా :

సూరప్ప : ఈ పీరిగెల్ని నడిపించే మొనగాడితనమున్నదా : నీకు అన్నా :

వీరదాసు : మీకు మనసుంటే నడిపిస్తాను. పర్వకత్తులు కూడ దీని కుని ముందుకు నడిచే చైర్యమున్నదంటే నడిపిస్తాను.

సూరప్ప : అయితే నడపు వీడలాగ నేనుంటా.

వీరదాసు : సెలెష్ చెమ్ముడు : పద. ముందు కులపెద్ద మునలమ్మ ఆశీర్వాదం తీసుకుందాం.

సూరప్ప : పద ముందుకాలు నీది.

ఎర్రెమ్మ : కుడికాలు : కుడికాలుపెట్టి బయరెల్లండి కొడకా : ‘ఈ రోళ్ళు మేల్కొంటున్నరు’ అనే శ్రవ్య నాటకం లోని సంభాషణలు చూడండి

నీరమ్మ : ఎంకటమ్మా : వరాలా పిలుస్తున్నది నిన్ని.

ఎంకటమ్మ : వస్తున్న.....నివ్వెందుకమ్మ కంట్లతడి బెట్టు కుంటావా :

నీరమ్మ : ఏంలే. గీ ఆడినిల ఇంకో అడవిద్ద వచ్చిపడిందని. (బిడ్డ ఏడ్చు)

సన్నివేశాలన్నింటిని రేడియో శ్రోత చెవిద్వారావిని కళ్ళ ముందు సాక్షాత్కరింప జేసుకోవాలి. చివరత సంభాషణలు

శ్రోతకు ఆ అనుభూతిని కలిగింపజేస్తాయి. తె. చిరంజీవిగారు డేడియో నాటకరంగంలో శ్రోతలను తన రచనల ద్వారా పూర్తిగా సంతృప్తి పరిచాడు.

జి. డి. వేదేందర్

ఎం. ఏ (ఎం. ఫిల్)

ఇ. నెం. 9-6-5

గాజుల పేట

నిజామాబాదు - 503 001

పారిజాతాపహరణము - సత్యభామపాత్ర

పదాల రామదుర్గ

(గత సంచిక చదువాయి)

చెలికత్తెల ద్వారా ఈ విషయమంతా విన్న సత్యభామ దెబ్బతిన్న ఆడపాములా బుసలా కొట్టింది. కలహ భోజనమైన నాచుడు ఆడిన మాటలకు ఆమె బాధ పడలేదు ఆ మాటలను విని కూడా 'ఇదేమి' అని తన ప్రాణనాథుడు అడుగడ వోడం చేత అగ్నికీలలా మండిపడ్డది.

“ పరికింపరు తమ జాడలా,

తరుణుల తగులములా నమ్మదగ డండ్లు మడిచి

శరదంబుద చల చిత్తులు

పురుషులె పో; వారి సమ్మ బోలునె ; చెలిమా ; ”

మగివారు తమ చేష్టలను పరికించుకోకుండా, ప్రీతి మనస్సులను నమ్మరాదంటారు అసలు పురుషులనే నమ్మరాదు అంది. శత్రుత్వాల మేఘాలతో వారి చపలత్వాన్ని పోర్చి తన విప్లవ భ్వజాన్నెత్తింది.

కలనై నా, ఎగతాళితై నా తన మాట జవదాటడానికి భయ పడేవాడు, తోటి రాంతలతో తనను సారూప్యం చేయడానికి

కూడా ఇష్టపడని వల్ల తాడు నేడు రుక్మిణి మాయలోకి తనను మణిచాడని భావించింది. కలకాలం ఒకే విధంగా పూసల్లో దారం లాగా సతి మదిలో మెలిగే సతి దొరకడం పూర్వజన్మ పుణ్యమని, తన అభాగ్యానికి కుషిలిపోసాగింది. భర్తనే సర్వస్వంగా పూజించిన పతివ్రతలకు, ఆ భర్తయే రక్షణ నిష్ఠనపుడు ఆ కులాంతలకు ఇక ఏమి దిక్కు ; అని తనలో ప్రశ్నించుకుంది.

నవతులందలోను సత్య పై చేయిగా ఉండేది. వారిమీద అజమాయిషీ చెలాయించేది. వారుకూడా ఈమెపట్ల శయభక్తుల్ని కలిగి ఉండేవారు నేడు ఆ వన్నెవాపి తొలిగిపోవడంతో వారి ముందు తలెత్తుకోలేని పరిస్థితి ఏర్పడింది. అభిమానవతి కాపున ఈ అవమానాన్ని ఆమె మనసు తీర్చించుకోలేక పోతుంది.

“ మానంచె తొడవు సతలకు

మనమె ప్రాణాధికంబు. మానసుఖిల న

మూనములకు మూలంబు

మాన రహితమయిన ద్రుతుకు మానివికేలా ; ”

నతులకు మానమే ఆలంకారం. అదే ప్రాణం కన్నా మిన్న. ఆదిలేనినాడు ప్రీ ద్రుతుకెందుకు ; అని పౌరషంగా పలికింది. ఇంత జరిగిన తరువాత కూడా ప్రాణాలెందుకు విలిచి ఉన్నాయో అని తన ద్రుతును తానే నిందించుకుంది.

చచ్చి సాధించేదేమీ లేదనుకుంది. ఆమె తన పంతుని ఏలాగైనా గెలుచుకోవాలనుకుంది. దానికి భర్తను నిలదీసింది. సతి తీయని పరాకలకి, లాలనకి కరిగిపోలేదు. స్థిరచిత్తురాలై నిలచింది. పైగా పాదంతో భర్త కిరసును తన్నడానికి కూడా వెనుకాడలేదు. పట్టుదలతో తన పంతుని, గౌరవాన్ని నిలదెట్టు కున్న సాధ్వీమణిగా చరిత్రలో నిలచిపోయింది సత్యభామ.

పదాల రామదుర్గ

D/o పి. కొండలరావు

హుకుంపేట (P. O.)

పెరికిటగిరి

రాజమండ్రి తాలూకా

“అమృతవర్షిణి” శ్రీకృష్ణకర్ణామృతము

సుష్టురథ

మధుర సాహిత్య సంగీత ప్రపంచంలో రీలాకుక కవి చంద్రుని శ్రీకృష్ణకర్ణామృతము మనోహరమైన ‘అమృత వర్షిణి’ రసరాగమే. నిజముగా వినువారికి కర్ణామృతమే. చదు పువారికి రసనావిలాసము బిల్వమంగళుడే శ్రీకృష్ణుడుడై రీలా కుక మధుర నామముతో ఈ కృతిని రచించినట్లు ప్రసిద్ధి.

రీలాకుకుని తల్లిదండ్రులు నరీదేవి, దామోదరుడు అను వారు. విద్యాగురువు ‘తంత్రపెద్దత’ గ్రంథకర్తయగు ‘ఈశాన దేవుడు’ భాగవత వ్యాఖ్యానకర్తయగు ‘రాఘవేశానయతి’ మిత్రుడు. దక్షిణకైలాసముని ప్రసిద్ధి చెందిన శ్వేతారణ్య జ్ఞాతమునందు వెలసిన మృత్యుంజయస్వామికి భిక్షుడు రీలా కుకుడు. మలబారు ప్రాంతములో ‘భారతీ’ సదీతిమునందు నేడు ‘ముక్కుతలై’ అను పేరుతోనున్న ‘ముక్తిస్థలము’ ఈ కవిచంద్రుని జన్మస్థలము. ఇందు భక్తి గీతములను పాడుచు తన్మయతతో మైమఱచి ఆనందించుచుండువాడు ఇట్టి యిది తన్మయావస్థలో నాకస్పృడు శ్రీకృష్ణుడే యీ కవిని కీర్తించుచు పాటపాడినాడట. జీవిత విశేషములను బట్టి రీలా కుకుని కాలము 11వ శతాబ్దిగా తెలియుచున్నది.

రీలాకుకుడు కవిత్వములో నెంత సుప్రసిద్ధుడో వ్యాక రణమునందును, వేదాంతమందును అంతటి మహాశాస్త్ర పండి తుడు. అష్టాధ్యాయకి వ్యాఖ్య వాసినట్లు హయా తెలియుచున్నది. తోజాని ‘సంస్కృతి కంఠాభరణము’ నకు వ్యాఖ్యానమును వ్రాసెను. ఆ వ్యాఖ్యలో పాణిని విరచితములైన యనేక శ్లోక ములనువాహించెను.

‘పురుషశారము’ అను వేదాంతగ్రంథమును రచించెను. విద్యారణ్యుడు తన ‘దాతువ్యత్తి’ గ్రంథములో రీలాకుకుని కీర్తించెను.

రీలాకుకుడు తన ‘బృందావనస్తుతి’ గ్రంథములో ‘రానక్రీడ’ను శ్లోకములలో అమృతముగ వర్ణించెను. ఆకృ తికి యీదై నకృతి శైలిలోను, కవితా సౌందర్యముతోను మతమొకటి లేదనవచ్చును. మూడవ్యాధ్యములలో రచించిన “కాలవది” గ్రంథములలో మార్కండేయ మహామునిని రక్షించుటకై పరమేశ్వరుడు యముని జయించిన కథను వర్ణిం చెను. ఈ కథను శ్రీకృష్ణుడు గోపికలకు చెప్పినట్లు అందు చెప్పబడినది.

ఇది అన్ని గ్రంథములలోను బ్రహ్మాండమైన కీర్తి ప్రతిష్ఠలను తెచ్చినది. ‘శ్రీకృష్ణకర్ణామృత’ మహాకావ్యమే. ఇందు కవితా సౌందర్యము అమృతస్వరసము శ్రీకృష్ణుని జీవిత గాథావిశేషములు ఇందు గానము చేయబడినవి. నటకులిందలి భావములను ఆదినయించుచు నాట్యమొనర్చుటయు కద్దు.

శ్రీకృష్ణకర్ణామృతమునకు ‘కర్ణానంద ప్రవాళి’ అను ప్రసిద్ధ వ్యాఖ్య కలదు. ఇదికాక గోపాలాడు, బృందావనదాసుడు శంకరుడు, పాలంక బ్రహ్మభట్టు, పిఠాటి యెల్లయసూరి, అనంద చంద్రుడు అనువాద రచించిన వ్యాఖ్యలు కూడాకన్నవి. దీనిని తెలుగులో పెరిగిపూడి వెంగయమాత్యుడు అతి మనో హరముగ వద్యాసువాద మొనర్చినాడు.

రసామృతవర్షిణి అయిన శ్రీకృష్ణకర్ణామృతములోని మనోజ్ఞభావములు రీలాకుకుని ముగ్ధమనోహరమైన భావుకతకు కవితాస్వారస్యమునకు, సరస చమత్కృతికి షట్టామృతే. ఒకటి రెండు చవిచూద్దాం—

“రాధామోహన మన్దిరాదుసగళస్త్రావళిమూడవాన్

రాధే! జేమమయేఁప్తి; రసవచనం శ్రుత్వాహ చస్త్రావళి; కంఠ! జేమమయే; నిముగ్ధుడయే; కంఠ! ద్విదళస్త్రయ్యయా; రాధాత్వేతి; ఎలజ్జితో న ముఖ! స్మేరోహరి; పాతుః!”

ప్రణయామృతవర్షిణియైన రాధాదేవి మందిరములో తడిసిముద్దఅయి ప్రపంచమంతా రాధామయంగా భావిస్తూ వస్తోన్న శ్రీకృష్ణునకు చంద్రావళి అను గోపిక ఎదురయింది.

తాదా భావామృతవర్షంలో తడుస్తూ తన్మయత్వంతో పరవశునిస్తున్న శ్రీకృష్ణుడు ఆ ప్రణయ భావోన్మాదంలో 'రాదా! క్షేమమేనా' అని అడిగిందితో చంద్రావళికి ఒళ్ళుమండి చురచుర చూస్తూ కంసా! క్షేమమే అంటుంది. ప్రీతి స్వభావసిద్ధంగా ఈర్ష్యా నమన్వితలా కదా! అనియ ముందు పుట్టి వారు రువారత పడ తాంటి మరి ఇది పెద్దరిమాట. నాదికాదు సుగూ! చంద్రావళి ముక్కుమీడి ఆ విధంగా చిరుకోపం ముద్దుముద్దుగా బాలగోపాల తలంగిం పట్టిందిమరి. సరే అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు ఈ లోకం లోకి ఉడికింది ఓ సీలి మందారమా! నేను రింసని ఎక్కడో వదలవాను చదా! ఇక్కడి ఎక్కడ ఇప్పుడు సీలెర చూడ బడ్డాడు! అని కంకాడుగా అడిగితే ఆ కొంకె గోపం అయితే ఇక్కడ రాధ ఎక్కడ ఉందయ్యా! అని వెంటనే అంటుంది అడిగితే ఆ ఏవరికీ చిక్కనయ్య తనకు తానుగా చిక్కిపోయి పిగ్గుపడి తనకాలి ప్రేళ్ళను రెక్కపెట్టుకుంటున్నట్లు చలవంచి ఉంటుంది. అటువంటి జాన్నాటకీ సూక్ష్మదారి. సరికా గేపర వక్రవర్తి అయిన నల్లనయ్య మనలనందిఅను రక్షించు గాత అని కొనమెదుపు. మఱియొక అమృత రసగుళిక—

హస్త మాక్షిష్య యాతోఽసి బలాత్ కృష్ణకిష్యద్భుజమ్
హృదయాద్యది నిర్వాసి పౌరుషం గణయామితే ॥

ఒక గోపిక తనను అలరిస్తూ మధ్యలో వెడలిపోయినా
శ్రీకృష్ణుని ఇలా మధురంగా భావిస్తోంది

'ఓ కృష్ణా! నిన్ను పరిష్కరించుకొనిన నా చేతులను బలాత్కాముగా ఉడిపించుకొని వెళ్ళులిగావుకాని ఇది ఒక పౌర షముకాదు. నా హృదయమునుండి వెడలిపోయినట్లయితే నీ పౌరుషమును పరిగణించెడివానను.' మరి ఇది మధుర భావామృత వర్షిణి కాదా! నిజమే పైకి లేనిదోపంతో చుర చూస్తూ దూరదూరంగా కావాలని చప్పించుకొని తిరిగినంత మాత్రాన నష్టమేమి? హృదయంనుండి ఆ మధురమూర్తిని ఆ వ్యక్తియే కాదు ఏవరు తొలగింపగలరు? ఎంత రమ్యమైన ముద్దమందార భావరాగం? అది రీలాకుకుని భావుకత. చివరిగా ఒక చమత్కార చంపకం—

అంగుళ్యాకః చివాటం ప్రహరతి : కుటిలే : మాధవః కిం
వసన్తః :
నో చక్రీ : కిం కులాలో : నహిధరణీధరః కిం ద్వి జిహ్వాః
పణీన్ద్రః :
నాహం ఘోరాహిమర్దీ. కిమపి బగవతిః : నోహరిః : కిం
కపిన్ద్రః :
ఇత్యేవం సత్యభామా ప్రతివచనజితః పాశుపః చక్రపాణిః ॥

వెయ్యిళ్ళపూజారి అయిన శ్రీకృష్ణుడు ఇళ్ళనీ చక్క
దెట్టుకొని అర్థరాత్రికి సత్యభామ ఇంటికి చేరుకొన్నాడు పాపం
ఈ రోజు తన తలవ్రాత యెలా ఉందో అని భయపడుతూనే.
అసలే సత్యభామ భార్యతి-కుసమ్మతి అనికదా మరి!

మెల్లగా వ్రేలితో తలుపు తాటింపాడు. పాపం అమెకు
తెలీమా వచ్చింది గోపికావల్లభులవారని. రెవట్లు నటిస్తూనే
వ్రేలితో ఆ తలుపుపై శబ్దం చెప్పుకొచ్చెను! అని వాడిగా
ప్రశ్నిస్తే ఈ సరసాగ్రేసర సాంబ్రాహ్మముడు ఓ కుటిలమైనదానా?
నేను మూధపుడను అని జవాబు. అమె శ్లేషించుకొంటూ ఏమి
వసంతుడివా? అని తిరిగి-ఈయన-కాదు చక్రీని. చక్రం కుమ్మరి
వాడికి కూడ వుంటుంది కనుక అమె అర్థంకో ఏమి కుమ్మరి
వాడివా? అంది. కాదు నేను భూమిని మోస్తున్నవాడిని రాజాను
అనే అర్థంలో అంటే భూమిని మోస్తున్నది ఆదిశేషుడు అనే
అర్థంలో అమె ఏమీ. రెండునాయకలున్న సర్పరాజువా? అని
మరల ప్రశ్నించింది. అప్పుడాయన కాదు నేను సర్పమును
మర్రించిన వాడిను అని కాళీయ మర్దనపుణితో జవాబిచ్చాడు
అప్పుడు అమె గరుక్మంతుడు అను అర్థం తీసికొని ఏమి?
పక్షిరాజువా? అని మరల ప్రశ్నిస్తే ఆయనకాదు నేను హరిని
మొద్దో అంటే హరి పదానికి అన్నిఅర్థాలలో కోతి అని అర్థం
తీసికొని ఏమి? కపిన్ద్రునివా? అని ప్రశ్నించినదట ఈ విధ
ముగా సత్యభామాప్రతివచనజితుడైన ఆ చక్రపాణి మనలనం
దలను రక్షించుగాక! అంటాడు రీలాకుక కవివిండ్రుడు.

ఈ విధమైన రీలాకుకుని అమృత డిహాశాలిక మధుర
మంజుల భావుకత. సరసకవిభాషణితి ఎవరిని ముగ్ధుమనోహరు

తాగా చేయజాలవు : ఇట్లు ప్రతి భావమూ రసావ్యుత్పన్నాన్ని వర్ణించే శ్రీకృష్ణకర్ణామృతము రఃజ్జల హృదయాలను స్పందింజేసి అరించే న్యచ్చమైన ' ఆమృతవర్షిణి ' షడౌక్కి సారి మఱి కొన్ని ముచ్చటించుకొందాము. సెలవా మఱి :

విష్ణురథ

శ్రీ ముదిగొండ ఆంగీరసశర్మగారి

వ్యాసబారతి - ఒకపరిశీలన

ముత్యంపేట గారిశంకరశర్మ

ఎం. ఏ. ఎం. షిర్.

నాచురల్, హైదరాబాదు

పద్యాన్ని అలంకర్య కల్పంగా తీర్చిదిద్దడం ఒకఎత్తు హృద్యమైన నీయం దివితాముద్రతో పలికించడం ఒకఎత్తు. ఈ రెండంటిని సజ్యసాచిలా నడిపించే కవికి ఆంధ్ర సాహిత్యంలో ఆదరమైన స్థానం ఏర్పడుతూ వచ్చింది.

పద్యాన్ని ధారామయంగా రచించడం తెలుగు కవులలో సర్వ సామాన్యంగా కననదే గుణం. కాని భావవాహికగా చిత్తావస్థలను చిత్రించే చలన చిత్రాకృతిగా, ఎవలోనుండి సూటిగా పెల్లవికే ధారామంత్రంగా సహృదయుని మనస్సుకు నద్యఃస్ఫూర్తిగా రసభావాన్ని ప్రవృక్షీకరించే మోహన మంత్రంగా పద్యాన్ని నడిపేకత్తి ఏ కొద్దిమందికో ఉంటుంది. అట్టి పద్యం నేటికీ తెలుగువారి ఆదరాన్ని చూరగొంటూనే ఉంది. వచన కవిత్వం ముంచుకొని వస్తున్న ఈ శకంలో పద్యకవుల పాత్ర ప్రత్యేకమైంది.

తెలుగుపద్యశైలికి గోదావరి నదికి ఎదో చిత్రమైన సంబంధం ఉంది. ఆ నదిలో స్నానంచేస్తూ, ఆ నీరు కొన్నాళ్ళు తాగితే ఒక విశిష్టమైన పద్యధార వెలువడుతుందని నమ్మేవాళ్ళు

నేటికీ ఎందరో ఉన్నారు. దాండు ఆ నమ్మకాన్ని నిజంచేశారు కూడా. నన్నయలాగా పద్యం రాయాలని రాయశోచవారు గోదావరి పావనోదకాన్ని కేవలించిట్లు తానే చెప్పుకున్నారు. ఆ తరువాత వారు ఆధునిక నన్నయ్యగా సాహిత్యంలో చిరకీర్తి నార్జించారు.

పద్యాన్ని రాయటం కంటే దానిని ఒక ప్రత్యేకశైలిలో నడిపించడం గొప్ప. గోదావరి తీర్థ ప్రభా మేయోగాని నన్నయ్య పద్యానికి శబ్దగుఢ ప్రధానమైన ధారామయశైలి అలవడింది.

అలాగే గోదావరి తీర్థమందు పవిత్రమైన స్థలంలో వేద వ్యాసునిచే ప్రతిష్ఠితమైంది శ్రీ వాసరవి వ్రతదేవి అమృతాన్నధ్యంలో ఒక్కసారి ఛక్రిలో ప్రణమిల్లిచే కవిత్యశక్తి కల్గి తుంచంటారు. అలాంటి సరిస్థితిదేవి కటాక్షంచే లభించినటువంటి కవిత్యశక్తి కల్గినవారు శ్రీ ముదిగొండ ఆంగీరసశర్మగారు వీరు భారత ధర్మోపన్యాస పితామహులైన ముదిగొండ బుచ్చయ్యశాస్త్రిగారి మనుషులు. చిన్ననాటి నుండి కష్టపడి సంస్కృతాంధాంధ్లాల్లోనూ నిష్ణాతులై కవివరంసులు.

“నా భావపరమైన నడిచిన భాషలో కవులకు రుచియించు వపులు లేవు” ఆ టూనే కవులకు రుచియించే కమనీయ కావ్యాన్ని తెలుగు పాఠకలోకానికి అందించారు. అదే “వ్యాస భారతి” అనే సీసపద్యరచన వాక్తరపిద్దులైన శతాధిక శతక కవులలో సీసకళ కవులూ ఉన్నారు. వారిని ఆదర్శంగా తీసుకొని వారి మార్గాన్ని అనుసరించినట్లు వీరి రచనలోని అధిక భాగం స్ఫురింపజేస్తుంది.

ప్రకృతిలో మొలచిన ఒక్కొక్క ఓషధికి ఒక్కొక్క విలక్షణమైన గుణము వున్నట్లే తెలుగు కవితలో ఒక్కొక్క ప్రక్రియకు ఒక్కొక్క ప్రత్యేకత ఉంది. అందులో శత ప్రక్రియకున్న విలువ గణనీయమైందే.

“కావ్య నిర్మాణానికి కావలసిన కౌశల్యాన్ని అలవరచుకొనుటకై ప్రాథమిక దశగా శతక రచనకు ఉపక్రమించుట

కవులకు పరిపాటి" అనే వాడుక ఒకటైంది. అలాంటి అక్షరాల కవిత్వంలో అందె వేసిన చేతులే శతక రచనకు పూనుకొన్నట్లు కొన్ని శతకాల చారిత్రాత్మకతను తెలియజేస్తాయి. భావ స్వచ్ఛతలోను వేదాంతావతరణను పొందిత ప్రకర్షణలోను సాక్షాన్నిస్తున్నాయి. శతకములో కథా కథనం ఉండదు. ఒక్కొక్క పద్యం ఒక్కో భావ సంపుటికరణానికే పరిమితం. కావ్య కవి కథాసంవిధానంలో కథనానికి ఎడెడుపాత్రే శతకానికి సడలించిపోతుంది ననడం విరివవాదాంశం. అది అనుభవవైక పేద్యం

శ్రీ శర్మగారు చేపట్టింది శతక ప్రక్రియ రచించిన శతక సంఖ్య పట్టిక (గీ) ఆ రల్లి ఒడిలో విలంబం అడుగులూ వాడుకుంటూ ముద్దుముచ్చటల మూటగా ఉండడమే శర్మగారి ధ్యేయం. అనలో ఆమెను నిల్పుకోవడమే ఆయన ధ్యానం అందుకే

“శ్రీరత్నమకుటాంకు రింభోళికేళిలో

భువన సాహిత్యాలు పులకరింపు

....

నడిచి రావమ్మ నా యెద గుడికి వడిని

వ్యాసభావతి నీకిందె వందనమ్ము” అంటూ స్వాగతం పలికారు. తన యెద గుడిలో ఆవాస మేర్పరచుకున్న తల్లితో తీరికగా ముచ్చటించుచూ : న అనుమానాల్ని ఆమె ముందుంచి పరిష్కారాన్ని చూపుతున్న తన ఆమెన పద్యాలలో చాలాచోట్ల ఉంది.

కవిత్వమంతా ప్రజల కొరకే నిర్దేశించబడ్డప్పుడు ప్రజా కవిత్వమౌతుంది అంటే ప్రజలకు అర్థమయ్యేదే ప్రజాకవిత్వ మన్నట్లయితే వీరిని “ప్రజాకవి” అనొచ్చు. ఎందుకంటే ఈ రచనలో ప్రజా సమస్యల్ని స్పృశించి వాటికి పరిష్కారాన్ని చూడవ నడలాలనే ఆశ ఉంది. ప్రస్తుతా ప్రస్తుత గుణ దోష పరిశీలన సమర్థమైందీకాలం. ఎప్పటికేది ప్రస్తుతమో. ఏది ప్రకృతమో ఆ ప్రస్తుతాన్ని ఆశ్రయించి. కవి తనదైన భావని వినిపించట కవిత్వ పుట్టిన నాటినుండి పరిపరిగా జరుగుచున్నదే తనదైన ప్రత్యేక శైలిచేత పతత హృదయాల్ని ఆకర్షించ

గల్గేదే నిజమైన కవిత్వమని అట్టికవే “ప్రజాకవి” గుర్తించ వచ్చు. అట్టి ప్రజా కవిత్వానికి విదర్శనాలు కమ్మని భావవివేకే కాకుండా కఠోర సత్యాలను కూడా కళ్ళకు కట్టినట్లు చూపడం ఆ విషయమే శర్మగారి

“నేటిలోకాన గుణములు నీటగలిసె

నక్షత్రాలమ్ము నేడిట చచ్చుబడియె”

ఏ విద్య చదివిన నేమి దొరుకు నిట

కడలేని పాపాల నడక దచ్చ

బ్రతుకుచున్నారు నేతలు మెతుకు కొలుకు”

అని కఠోర దృశ్యాల్ని చూపుతూ “జాతి విద్రోహ శక్తులన్ పాకేదీల : అని ప్రశ్నిస్తూ

“నీవుపేక్షింప నీజాతి నీరసించు

సర్వజీవుల హృదయాలు సంతసించ. సర్వమానవ శ్రేయమున్ చాటి చెప్ప నడచి రావమ్మ నా : ల్లి : అని తల్లితో చల్లగా ఆనడం ఆయనలోని యధార్థ వాగ్మితకుగల ధోరణిని ప్రత్యక్ష పరుస్తుంది.

ఉత్తముడు తనకుగల యోగ్యతలను వివరించడానికి బతులు తనకుగల ఆయోగ్యతలు వివరించడం. భగవంతుని ముందు తన నేరాల్ని తప్పుల్ని ఒప్పుకోవడం ఒకవీటి. దీన్నే ఇంగ్లీషులో కాన్ఫెషన్స్ అంటాము. అవి శర్మగారి 10, 18, 17, 30, 31, 40, 42, పద్యాలలో ఆ విషయం ప్రస్ఫుటమౌతుంది.

ప్రస్తుతం పోటీపడుతున్న పరపీడన పరాయణత్వం మొదలు కపట వేషాల భక్తులుదాకా “పాపులీయుగమున నీదు దాపుజేర”రని వారిని శిక్షజేయుము దీక్షతో అని కోరుకుంటారు.

ఇక గోదావరీ తీరం. భారతీ మహాత్మ్యా సౌందర్యం. భారతీయ పురాణ విజ్ఞాన సంస్కృతుల్ని వివరించిన పద్యాశర్మ గారికి గల భారత జాతీయ భక్తి భావాలకు అక్షర ప్రత్యక్షాలు

మండుబెండను నడిచెడి మనిషిజూచి

సానుభూతిని జూపు రసాను భూతి

లేని బయల నాపుము తల్లి : ”

అని వేడుకోవడంలో ఆయనకు గల నర్మమానవ సమాదరణ పరాయణతను చాటుతుంది. ఈ కావ్యం రసవత్తర కవితా కళా బంధం. భావ గాంభీర్యం ప్రతిపదసార్థక్యం. ప్రౌఢ ప్రయోగ దక్షతవంటి ఎన్నో విశేషాలతో తొణికిసలాడుతుంది. సహృదయుల నలరించిన 'వ్యాసభారతి' ని వందన చందన చర్మలతో సంతృప్తిపొందిన శర్మగారు ధన్యులు. కాని వారిప్పుడు లేజిపోవడం ఆంధ్రజాతికి, సాహిత్యానికి తీరనిలోటు వారి చిరస్మరణీయ జ్ఞాపకానికి గుర్తుగా ఈ చిన్ని వ్యాసం.

ముల్కంపేట గౌరీశంకరశర్మ
ఎం. ఏ. ఎం. ఫిల్.

మహాకాళి దేవాలయం
నాచారం, హైదరాబాదు
Opp రామకృష్ణ స్టూడియో

అద్భుత సౌందర్య సృష్టి "ఊర్వశి" విష్ణురథ

ఊర్వశి అంటేనే సౌందర్యమనీ. ఆసలు సౌందర్యానికి ప్రతీక ఊర్వశి మాత్రమేననీ సౌందర్యానికి భావం. వేద పురాణ కావ్యాలనుండి సౌందర్యధారగా నిత్యనూతనంగా రేపటి కాలానికి కూడ సాగుచు శాశ్వతాన్ని సంతరించుకొన్న ఆపు రూపవ్యక్తి 'ఊర్వశి'.

ముఖ్యంగా జన్మతః స్వతస్పిదంగా మృమల మనోహర భావులైన మనోజ్ఞ కవికుమారుల హృదయ రంగస్థలాలమీద కోమల పద మంజీరాలు మధుర ధ్వనులలో స్వయా ఆనురాగ మధురం. రసరాగరండితం చేస్తుండగా 'బాలగోపాలతరింగం' పట్టగలిగిందీ. 'బిందుమాలిని' రాగాన్ని మధురాతిమధురంగా తీయగలిగింది ఒక్క 'ఊర్వశి' యే కాని రంభాద్యప్పలో మణులు కారన్నది నిర్విదాంశమైన విషయం.

నిజానికి కవులు భావులు కనుకా. కోమల మనస్కులు

కనుకా. హృదయస్పందన కలవారు కనుకనూ. (ఆ హృదయ స్పందనకు ప్రధానహేతువు బాహ్యసౌందర్యమే దానక్కడలేదు ఉన్నత వ్యక్తిత్వంతో కూడిన ఆత్మ సౌందర్యము కావచ్చు.) సౌందర్యారాధనలో రసాస్వాదన చేసేవారు కనుకనూ మమకార వ్యక్తి ఆయిన ఊర్వశిని మనోజ్ఞంగా భావించి మధురంగా ఆరాధించడం మనకు సాహిత్యంలో కనిపిస్తుంది. అందుకే 'రస ధ్వని' మాత్రమే ప్రధానంగా 'కావ్యాత్మ' (Soul of Poetry) గా పరిగణింపబడింది.

ఊర్వశిని ఆత్మద్బుధంగా మలచిరూపు కట్టించినది మహాకవి, కవికుల తిలకుడు ఆయన కాళిదాసు. ఆతని 'విక్ర మోర్వశీయం' రసవత్ ప్రణయ ప్రబంధమే.

ఇక మన తెలుగులో భావకవిపదానికి ప్రత్యక్షప్రమాణం అనిపించుకొన్న దేవులపల్లి "ఊర్వశి" కావ్యం ఆయన మనోహరమైన ఊహలకు ప్రతిరూపం. అందులో ఆయన స్వస్థమైన కవితాచృచ్ఛదం మనకు స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. "నీవు తొలిప్రొద్దు నునుమంచు తీవసానవు" అని మనోజ్ఞంగా భావించుకుంటూ పలకడం సౌందర్యోపాసకులను ఆహ్లాదించింది.

ఇంకను ఎంతోమంది కవులు ఆ అద్భుత సౌందర్యానికి హృదయం స్పందించి ఆరాధించినవారే. కాని విచిత్రం ఈ అందటి కవికుమారులవృష్టి ఆమె హృదయ సౌందర్యపు నాకిలి వద్దనే తన్మ ముగ్వంచెంది స్పృహ తప్పిపోయింది అయింది.

కాని ఊర్వశి యొక్క ఉన్నత వ్యక్తిత్వంతో కూడిన మన సౌందర్యాన్ని తన మనశ్చక్షువుతో చూడగలిగి, ఆరాధించగలిగిన మహోన్నత కవీంద్రుడు రవీంద్రుడు మాత్రమే.

సామాన్యులకు చర్మచక్షువులు బాహ్య సౌందర్యాన్ని మాత్రమే గోచరింప జేస్తాయి. బాహ్య సౌందర్యము కాల్కాలిమా. ఆకర్షణ కలిగించేదని కొందరు ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వం కల విలక్షణ కవులు ఉంటారు. వారు ఏ ఆకర్షణలకీ లొంగరు కాని వారి గంభీర హృదయం ఆత్మ సౌందర్యానికి మాత్రం

వృందించి తల్లిడిల్లిపోతుంది. అదియే ఆ విలక్షణ కవుల ప్రత్యేకత. ఆ కోవకు చెందినవాడు కనుకనే రవీంద్ర కవీంద్రుడు ఊర్వశి ఉన్నత వ్యక్తిత్వానికి ముగ్ధుడై మురిసిపోయి ఆరాధించడం మనకు స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.

హృదయ సౌందర్యాన్ని చూడగలిగే నేర్చుకలవాడే విజయమైన గొప్పకవి రక్తీనవాచ సామాన్య కవులు మాత్రమే. వారెప్పటికీ ఆసామాన్య కవులు కాలేదు. అలా హృదయం అనేది హృదయం ఉన్న వాళ్ళకి మాత్రమే అర్థం అవుతుంది. అందరికీ అర్థంకాదు. ఎందుకంటే సామాన్యంగా అందరికీ హృదయం అనేది ఉండడం మాత్రమేకాని హృదయం అంటే అసలు ఏమిటో కూడా తెలీదు. కనుక సాధారణంగా లోకానికి కళ్ళు మాత్రమే హృదయం ఉండనిపోవడం అనేది వచ్చి విజయమని అందరికీ అంటే హృదయం ఉన్న అందరికీ మాత్రం తెలిసిన పరమ సత్యం.

రవీంద్రుని ఆత్మ సౌందర్య దృష్టి ఆయన 'ఊర్వశి' చాల స్పష్టంగా చూడక కనిపిస్తుంది.

'Neither mother nor daughter are you nor birde Urvashi women you are, to ravish the soul of Paradise'

అ యీ మహోన్నతంగా భావిస్తాడు. ఇంకా..... ఆ వ్యక్తి అమృతస్వీడి కదనకుతూహలవ్వాడు. కదనకు తున్నా బరువు బాధ్యతలు తెలిపి మోసిన ఉత్తమ సంస్కార సుగుణాల సముద్రము. ఆ వ్యక్తి మృదువైన భావం ఎలాంటి హృదయాలనైనా కదిల్చుతుంది. ఉన్నత వ్యక్తిత్వం నేను జీవితాంతం ఆరాధిస్తాను. జన్మజన్మలకీ కూడా ఇలా నా హృదయాన్ని అందించిన ఆ మమరవ్యక్తి "ఊర్వశి" అంటాడు ఒకచోట.

ఈ మాటలలో చూడగలిగే నేర్చుకన్న కళ్ళకి మాత్రం తప్పకుండా రవీంద్రుని హృదయం. బాహ్య సౌందర్యాన్ని కాకుండా ఆత్మ సౌందర్యాన్ని మాత్రమే కావగలిగిన లా

ధనా భావంతో కూడిన నైపుణ్యం కనిపిస్తాయి. అంతే తప్ప సామాన్యుని హృదయం మాత్రం ఏ కోణానా కనిపించదు. కానిపోతే రవీంద్రుని హృదయోన్నిత్యం పరికించగలిగే "సత్తా" పాఠకులందరికీ ఉండొద్దూ; ఆ విజయమైన సౌందర్య దృష్టి, ఆరాధన ఉండడం ఆ రవీంద్రుడనే పేరుతోనే దాక్కొని ఉండి ఉంటుంది. చూడగలిగే వాళ్ళకి మాత్రమే అది కనిపిస్తుంది.

ఇక ఈ భావచ్ఛాయలు మాత్రం మువ్వగోపాల పదాలలోనూ, కృష్ణశాస్త్రివారి కావ్యంలోనూ మాత్రం ఉండే ఉండవట్లు అస్పష్టంగా లోస్తాయి.

ఈ విధంగా కవులందరిని తన అపురూప బాహ్య సౌందర్యం తోనూ, ఒక్క రవీంద్ర కవీంద్రుని మాత్రం తన ఉన్నత వ్యక్తిత్వంతో కూడిన ఆత్మ సౌందర్యంతోనూ అలరించి మురిపించిన మహోన్నతమూర్తి "ఊర్వశి"

రవీంద్రుని మాటలను నితరంగా పరిశీలిస్తే అమృత వర్షిణి, కదనకుతూహలవద్దాల్లో సంగీతధ్వని లోస్తుంది. అంతే కాకుండా బరువు బాధ్యతలు తెలిపి మోసిన ఉత్తమ సంస్కార అనడంలో దేవకార్య నిర్వహణంస్ఫురిస్తుంది. సుగుణాల సముద్రం అనడంలో ఆమె సాక్షాత్తు నారాయణమహర్షి ఊహావ్యవ అని సూచించడం, ఉన్నత వ్యక్తిత్వం అనడంలో గంభీరత, సక్రమ కార్య నిర్వహణం ధ్వనిస్తాయి. ముందుగా సంగీత ధ్వనియే కాకుండా "అమృతవర్షిణి" అనడంలో అభిజానారాధనలను వర్ణించు పితాం వక్షరూర్తి మర్వము, కదనకుతూహల పదంలో ఈషత్ భామ్యత్వము అంటే చిటుకోపము, ఉక్రోషము, ఉడుకుమోతుతనము ధ్వనిస్తాయి.

ఈ విధంగా రవీంద్రుడు ఊర్వశిని చాల సహజాన్నత్యగా భావింపడం జరిగింది. అందుకే స్వచ్ఛంగా తన ఆరాధనను విష్కర్షగా, నిర్భయంగా ప్రకటించగలిగినాడు. అటుపై ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వము కల విలక్షణ కవీంద్రుడు రవీంద్రుడు. ఆ రవీంద్రుని చేతనే జన్మ జన్మలూ కూడా ఆరాధించుకోబడిన ఉన్నత వ్యక్తిత్వం కల ఉత్తమ సంస్కార ఆయన

మధుర వ్యక్తి ఊర్వశి ఇది ఎవరును విడచియలేని కాదనలేని అవినాభావ సహజ స్వచ్ఛ జన్మల బంధం.

ఈ పరిశీలన వ్యాసం రచించిన కనీంద్రునే ఆకట్టుకొన గలిగి తన ఆత్మ సౌందర్యముతో ఆలరించి మురిపించి ఆరా దింపజేసి కొనిన మహోజ్వరసమయ. మధుర వ్యక్తి అయిన ఊర్వశి రసాంకితం చేస్తూ సెలవు

‘విష్ణురథ’

డా॥ శనగవరపు రవిశంకర హృషీకేశ శర్మ
ఎమ్. ఏ. పిహెచ్. డి.

కె.2.21. అవరుపీధి

నరసాపురం-534 276

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా

ఆచార్య భావన్ - వ్యక్తిత్వ కృతత్వాలు
—పి. మోహన్

“అపేక్షలకు పట్టినట్లు కాకూడదు కవిత్వం - ఆలోచనల హరివిల్లు కావాలి కవిత్వ” మన్న దివ్య : రంజిత మందించిన విజయనగరిం “విజయభావన” సంస్థానకాద్యక్షులు ఆచార్య భావన్ క్రొవకర్కెళ మిత్తి రక్కసి కవికోరలకు బలి అయి పోయారు. ‘అహృతం ఒక చుక్కైనా అస్పృశ్యం ఏదీస్తుంది. ఆక్షర మధువు అరగుక్కైనా ఆక్షర సౌఖ్యం లభిస్తుం “దని ‘ఆక్షర లక్షణ’ కురిపించిన ఆచార్య భావన్ మరిచేరు.

“నలుపంటే చీకటి - చీకటిలో అశాంతి! నలుపంటే వెన్నెల - వెన్నెలలో ప్రశాంతి”గా చేకపోయారు ఆచార్య భావన్ - “ఎరుపంటే ఉదయం. ఉదయంలో విప్లవించే హృదయంతో “వారి హృదయం ఒక ‘మోహన’ పంక. మనో హర భావ వాయు తరంగాల తాకిడికి అది సరవళించి చేపింది చప్పుడు కవితా రవళి మేల్కొల్పింది సమస్త ప్రజాపాని”

“నేల నిరీక్షిస్తుంది తన బ్రతుకెప్పుడు వచ్చనపుడు. అవి మనిషి నిరీక్షిస్తాడు తన బ్రతుకెప్పుడు బంగారం అపుడు. అది అవి; మనిషి నిరీక్షణలో స్వార్థం, నేల నిరీక్షణలో సామాన్యతాన్ని” తాత్విక చింతనతో చిరంతన సత్యాన్నందించిన ఆచార్య భావన్ మరిచేరా :

“అకులన్నీ పండి రాలిపోతే. : క్షలన్నీ ఎగిరి పారిపోతే. కొమ్మలన్నీ ఎండి విరిగిపోతే. నిరాశ నిలబడిదు. దీనంగా చూడదు. దిక్కులేదని విలపించదు - మోడు తపస్సు చేస్తుంది. మిక్కి పసంతం కోసం. మనిషికి పాతం నేర్పటంకోసం” - జీవితంలోంచి చీల్చుకువచ్చిన భావన్ గారి “ప్రవృత్తి” కవిత్వపు యక్షులు అందమిది ఆచార్య భావన్ కష్టాలే కలాములుగా, బాధలే బోధనా సూచికలుగా శ్రవించి జీవితంలో సాహితీ పసంతం కోసం తపస్సుచేశారు. ఒక సాహిత్యోద్యమ వివాసం కోసం ఎట్లా శ్రమించాలో కొన ఊపిరి ఉన్నంత వరకూ. కొన ఊపిరి విడిచే వరకూ ఎట్లా గుండె కోపి బలతి పెట్టాలో - మనిషికి పాతం నేర్పడం కోసం అంతమై అమరజీవులై నారు.

కవిత్వంపై వ్యాఖ్యానిస్తూ “కవిత్వం కావాలి సమస్త జనతా బంధపు - కవిత్వం కావాలి మహామహాల ఆశయ సింధువు” అన్న ఆచార్య భావన్ నిర్వివరాలు నిరంతర సత్య ముత్యాలా. కాలాన్ని సమీక్షిస్తూ “దొర్లిన క్షణాలు దొరలనీ ఇప్పుడు క్షణాలు బానిసలనీ” నుడివిన ఆచార్య భావన్ జీవితాన్ని విశ్లేషిస్తూ “జీవితం ఒక క్రోడన్ మొక్క ఎప్పటికప్పుడు అనుభవాల కత్తెతో సవరిస్తుంటేనే ప్రమమార్గంలో ఎదుగుతుందన్న” నన్న సత్యాన్ని జీవితానుభవ రసాన్ని అమృతంలా పంచారు

కవి “నుదొమముడి ఆపకత్తి గుడి. కవితావిహారం త్రివి క్రమ విహారం” అంటూ తమదైన మేలికాలోచనతో కవితా శక్తిని ఆవరణలో అనువదించుకొని మేలిమి బంగారు కవిత లందించిన ఆచార్య భావన్. “జీవితం రాసేసిన కాగితం. తప్పుయితే చిప్పేయటం అనివేకం చిద్దునాట్లు. సద్దునాట్లు చేయాలంటూ “సర్ సర్వేల్లి ఎండితుని దివ్యబోధ” ఆజ్ఞలు

మెంట్ అక్కి మిటైజేషన్ సూక్తులను గుర్తుకుతెస్తూ గురుబోధ చేసారు.

క్రమం తప్పకుండా 185 సాహిత్య నభలను నెలా నెలా వెన్నెల్లా క్రమశిక్షణతో తమదైన బాణీలో నిర్వహించిన విజయ భావన ప్రాణ స్వరూపులు ఆచార్య భావన్ అంటారు కదా. “జీవితానికి టిట్టుబాటు అక్షరానికి తలకట్టు” లాంటిది.

“ఎన్నో బిందువులు కలిస్తే ఒక పిండువు. రెండు మనసులు కలిస్తే చాలు అత్తబంధువు” అన్న ఆచార్య భావన్ ఎందరికో ఆత్మ బంధువు. “నమస్కరించటానికి మనస్కరించటానికే మౌనంగా వెళ్ళిపో, అంతేగాని నీతిమాలి గోతులు తీస్తే ఆ గోతులే నీ సజీవ సమాధికి పునాదులౌతాయని” నిలబెట్టి హెచ్చరించగల బిట్ట కవి ఆచార్య భావన్.

ఆత్మశ్రయ కవి ఆచార్య భావన్ కవి హృదయం తమ కవితా మణిహారంలో ఎలా తణుకు రీనుతుందో చూడండి— “చుక్క రెగిన ఆకాశం దిక్కు మొగం చేపి వెలవెలబోతుంటే నేను చూడలేను గొంతు విప్పి పాడలేను. అల విరిగిన సముద్రం గుండె బాదుకొని విలిపిస్తుంటే నేను చూడలేను. గొంతు విప్పి పాడలేను” జ్వాలకుంభాన విన్న మౌనంగా రోసిస్తుంటే నేను చూడలేను గొంతువిప్పి పాడలేను. ఎందుకో తెలుసా? నాది ఆకాశ హృదయం. సముద్ర గంభీర్యం - విస్ఫుల్యం ఇంతటి విశాల గంభీర్య సంస్కారంగల ఆచార్య భావన్ అంటారు కదా. “ఏ మనిషికైనా కావలసింది సత్సంస్కారం” అని.

విజయనగరం పటానంలోని ధర్మపురి లక్ష్మీదేవి గుప్త జూనియర్ కాలేజీలో రేణీదేవి తెలుగు పండిత వృత్తిలో ధార్మిక చింతనలో అద్భుతం పండిన ఆచార్య భావన్ ఓ నిర్వసిధి. పద పుల కిన్న పసిరే ప్రాధాన్యమిచ్చే ఆచార్య భావన్ అలుపెరగని ఆదరణకలిగి సాహిత్య ప్రియుల పెన్నిధి.

విజయనగరంలో 185 క్రోడన ఉగాధినాడు విజయభావన సాహితీ పుత్ర సమాఖ్య స్థాపించి వ్యవస్థాపకాధ్యక్షునిగా వ్యవ

హరిస్తూనే సామాన్య కార్యకర్తగా క్షణం క్షణం శ్రమిస్తూ సంస్థే శాస్త్రే. శాస్త్రే సంస్థ ఆయి శాదాత్మ్యం చెందుతూ చరిత్ర సృష్టించి నిరంతర సాహితీ సేవలందించిన ఆచార్య భావన్ చిరస్మరణీయులు.

వివిధ సాహిత్యాలపై సుమారు అర్ధ శతం రేడియో ప్రసంగాలు చేసిన ఆచార్య భావన్ కంటి కంటం ఆంధ్ర శ్రోతలకు సుపరిచితం. నవయుగకవి. చక్రవర్తి. కవిరీతిల జాషువాపై తొలి పరిశోధనా గ్రంథం రచించి, నిర్దేశక రత్న సంప్రదాయము - నవ్యతలను అద్భుతంగా అందించిన ఆచార్య భావన్ దేశం నలుచెరగుల్లో జాషువాపై సుమారు సూరు పైచిలుకు ప్రసంగాలు చేసి మరో చరిత్ర సృష్టించారు.

విశ్వవిపంచి. కెరటం నా ఆదర్శం అక్షర లక్షణ మున్నగు వారి కవితా సంపుటలు వారి కవితా మామర్యాన్ని భావ గాంధీ ర్యాన్నీ అద్దం పట్టాయి. పాల్కూరి సోమనాథుని పండితాచార్య చరిత్ర మను వారి సమీక్ష గ్రంథం ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం స్వర్ణోత్సవ సంచికగా భావించింది. “దాశరథి కావ్య సమీక్ష కలిది - దాశరథి విరచిత పుష్కర కావ్య రాజాలలో వెల్లులను ఆచార్య భావన్ లేఖని వేవెల్లుగా ప్రకటించింది. శ్రీ శ్రీ పై పీఠ రచించిన సుమారు సూరు పంక్తుల కవితా ఖండిత — “మరణం లేని కిరణం” ఆశుర రుచిలు పంచింది. వేలాది కవితలూ, వందలాది సాహిత్య వ్యాసాలూ సమకాలీన వివిధ పెద్ద చిన్న పత్రికల్లో వెల్లుచూసి వెలుగులేనిలా వెల్లు భావలు పంచాయి.

ఆచార్య భావన్ అనే కలం నామంతో ప్రఖ్యాతి గాంచిన పీఠ పూర్తి పేరు గుడిమెళ్ళ భావనారాయణాచార్యులు ప్రముఖ పద్య కవయిత్రి శ్రీమతి కమలమ్మా. సంస్కృత పండితులు. రామభట్టులు, నిత్య సుందరకాండ పారాయణ తత్పరులు శ్రీమాన్ పీఠరాఘవాచార్యులు యీ దివ్యదంపతులు పండించిన పేయి నోముల పంట, కృష్ణాజిల్లా ఈడుపుగల్లు తల్లి నోచి కున్న వేయి వరాల మూట ఆచార్య భావన్ ఓ నడయాడే సాహిత్యాలయం, ఓ చైతన్య సాహిత్యోద్యయం.

ఎక్కడ ఆప్తావదానమైనా, శతావదానమైనా, సహస్రావదానమైనా. పృథ్వీ గణంలో వారు కేంద్రమణి! ఎక్కడ కవి నమ్మేకనమైనా వాగ్గొంతు కంచుగంట! వారు విరామమెరుగవి సాహిత్య కర్మయోగి! సాహిత్య సాంస్కృతిక, కళా, విద్యా వైజ్ఞానిక రంగాల్లో విశేషకృషి సల్పిన దిగ్గంతులైన మహాకవి. విమర్శక పుంగవుల ఉపన్యాసాలిప్పించి విజయభావన ద్వారా విజయనగరంలో సాహిత్యపు గుణాంపుల గులేటిగా సరిమలాలు పంచుతూ వచ్చిన ధన్యజీవి ఆచార్య భావన్

ఆహ్వాన ప్రతాప పంచటంలో అంతటా తానై కర్మ పాక్షిలా కనిపిస్తూ చిరునవ్వులు చిందించే 'భా' రతులు భావ న్నజీ ఆకస్మాత్తుగా అనంత వాయువుల్లో కలిసిపోయాడంటే వమ్మలేకున్నాం. నలభై యారు సంవత్సరాల నడి వయస్సులో ప్రవృత్తిపరమైన విధి నిర్వహణలో అనువులు వాసిన ఆచార్య భావన్ కు మరణం సున్నా.

తమ 'తెరటం నా ఆదర్శంలో' లేచి పడినందుకు గాదు పడినా లేచినందుకు అన్న ఆచార్య భావన్ ఆదర్శం తెలుగుల జిహ్వగ్రగతం! ఆయితే విధి బలీయమైంది. జీవితంలో తెరటం ఆదర్శంగా ఆచార్య భావన్ గారు ఎన్నోసార్లు లేచిపడ్డారు. పడి లేచారు కాని కాలరక్కసి విషపు కోరల్లో పడి మరి లేవలేక పోయారు. ఆయితేనేం! సాహితీ ప్రయులందరి గుండెల్లో లేచే ఉన్నారు తమ ఆదర్శాన్ని సార్థించేస్తూ.

ఉత్తమ యిల్లాలూ, ఒక్క ఉ మురుడూ. యిద్దరు కుమార్తెలూ గల ఆచార్య భావన్ గారి తొలి యిల్లాల 'విజయభావన' ఆదర్శానికి అండకట్ట పడుంటువుల్లో లేని ఆర్థం ఆచార్య భావన్ లో కనిపిస్తుంది. ఆయన ఆమరిజీవి! వారి సాహిత్యపు పేవలు సందీవి!

పవిత్ర గతాత్మకు ప్రవిమల ప్రకాంతి కలుగగాక!
వారి కుటుంబ సభ్యులకు ప్రగాఢ సానుభూతివి
వమస్త సాహిత్య ప్రపంచం తరపునా ఆందజేస్తూ—

Common be our prayer!
Common be our end!
Common be our purpose!
Common be our deliberation!
Aum peace peace peace!

పి. మోహన్

(2వ పేజీ తరువాయి)

“ప్రతి గృహంబోక నైమిక వనముగాగ
సౌతివై నీవు భారత చరిత మెల్ల
గగనవాణి ముఖంబున కనులగట్ట
పలుకవో నాస్తి కులా కూడ నిలిచి వినరా.”

“నీవు కనుల ముందు నిలిచిన యట్టులు
మాటలాడినట్లు మధుర రీతి
నవ్వినట్లు తోచు నాటక తడియూరు
విదురరాదు మనసు కుదురుకొనదు!”

—అంటూ తన బాధను ఉపశ్రీగారికి తెలియజేసు కున్నారు.

“వాగర్థంబుల కద్దుత ప్రణయ దాంపత్యంబు సంపించి క
ల్వాగ ప్రాథ సునూర్ద్రమైన నవ శయ్యా నీమ కల్పించి హే
లా గాంధీయ్య చషక్రైతి ప్రచర న్నట్లై కరీలా కళా
భోగా భోగము సరికొంటు సుకవీర్యున్ మెచ్చెదన్ వేమలన్”

అనే పద్యంలో 'వేమల' వారిని వారి కవితా శైలిని ప్రస్తుతించటంలో స్వామిగారి సహృదయత కనిపిస్తుంది. ఇట్లే
'వంభ కవిలోక కుంభ నీ ధర ఏతత్ర
విదళ నాటం భదం బోళి - విప్రతీప
కలి కవిత్వ విజృంభణ ఖండనై క
దీక్షిత విమర్శ వాక్పద్ధ తీక్షణే!

అనే పద్యంలో 'విశ్వనాథ' వారిని స్తుతించటం గమనార్హం.

దేవులపల్లి కృష్ణప్రిగారి ప్రభువు వర్ణతి సందర్భంగా
“తెలుగు శత్రు నిలచుటద్దం బద్దలయ్యింది”, “వసంతం
వాడిపోయింది”, “షెల్లీ మళ్ళీ మరణించాడు” అనే
కవితా ఖండికల్లో దేవులపల్లిని నరసింహస్వామిగారు స్మరిం
చిన గీతాలు కరుణ రసాంశితాలు.

వ్యక్తిత్వం :- 'ప్రభుమోద బిందువులు' అను ఖండికలో
జవిగారి బాల్యస్మృతులు ప్రతిబింబిస్తాయి.

'కరకలు రాలు రందనుచు గాచిరి మిత్రుల నెవ్వరించున్
చెరచెర నేరుతో జననా, చిత్రపు రంగులముద్దరై మిణుం

గురులు తమస్సులోన తళుకుర్ వెదజల్లుచు తోప పట్టగా
దొరకొననో వధింపనొకా తూవిగలన్ ఈ చాపలమ్మువన్"

అనుటలో కవిగారి బాల్యం మనకు కళ్ళకు కట్టినట్లుగా
చిత్రింపబడింది

చీకను కూడ నొప్పించచే సౌమ్యశీలి శ్రీ శనగన. వీరి
మహోన్నతమైన వ్యక్తిత్వానికి తార్కాణాలు ఈ క్రింది
పద్యాలు—

గోదావరి వరద పొంగుకు మనసున కృంగి రచించిన పద్య
సంపుటి "కన్నీటిగావి".

ఇంద్ర కప్పుల పైకెక్కిరేటి వరద

కొట్లకొని పోయిరెందరో చెట్టుకెక్కి

ఉసురు కాపాడు కొనిరి దుర్యోగి దుష్టు

రై న వారల బాధల కింత లేదు

కల్లకిని బద్దబద్దకు కల్లిగక

తార్యకును భర్త భర్తకు భార్యగాక

యెవటి కేగిరో జీవేచ్ఛయిపు దిపుడె

చేరుచున్నారు స్వగ్రామ పీఠులందు

అనే పద్యాలలో కవిగారి కరుణ హృదయం మనకు తెల్లమగు
చున్నది. వీరి ఖండికల్లోని ప్రతి పద్యంలోను బంగారు తీగ
వంటి ఏదో ఒక భారత పదబంధాలలో కవిపిస్తుంది. వీరికి
శిశులైన అమితమైన ప్రేమ, వాత్సల్యం, శ్రీకరణకుద్దిగా
అధ్యాపకత్వాన్ని నేపి విద్యార్థుల శ్రేయస్సుకోసం ఆర్థికంగా
హరికంగా అహర్నిశలూ సహించి తరతరాల విద్యార్థులు
కాళ్ళతంబు గుర్తుంచునే అధ్యాపకులు శ్రీ నరసింహస్వామి
గారు. అమానంతో శిశులు చేసిన సన్మానికి ఆసందిస్తూ,
వారిని అభినందించిన పద్యాలు "అశీస్సు" కవి.

కులము మతంబు సత్కవిశకున్ రచియింపని ఆడుగోడరై
విరిచిన యీ దినాల వదనీత మనస్విత తొందరింప ఈ
విలువగు సాహవాసు టుపిడిని చేర్చి తిరింతకంటెకా
వలసినదేమి నామధుగవాణికి నుందర కావ్య పాణికిన్

మీరు పుటించు ఈ అనుపమేయమైన, ఆమూల్యమైన,
అనూహ్యమైన సత్కారము నా హృదయమువకు అత్యంత
సంతృప్తిని కలిగించినది అంటూ శిశులను దీవిస్తారు.

కులమతాల సత్కవిశకు నేడు ఆడుగోడరై విరిచాయన
కవి భాషోయాతు:...

వీరపలుకులు పొరుషరాహిత్యాలు. చమత్కార సహితాలు
వీరు స్వయం కృషితో విరంతర దీక్షతో కీర్తి సంపాదించిన
ఒక విజ్ఞాన సర్వస్వమే అయినా లేకమాత్ర దర్పం కూడా
ప్రదర్శించని విగర్హి విరాడంబరులు. ఈ అంశం వీరి కవిత్వో
కూడా ప్రస్ఫుటిస్తుంది. విరుదులు. సన్మానాలకు వీరు అంతగా
సుముఖులుకారు. అకాశవాణిలో (విజయవాడ) సమస్యా పూర
ణల్ని అనేక సంవత్సరాలు అతి సమర్థంగా నిర్వహించారు
పద్యరచనలోనేకాక పద్య పఠనంలో కూడా వీరు తమదయిన
శైలిని సంతదించుకున్నారు.

పురాణ ప్రతీకలను కావ్య వస్తువులుగా స్వీకరించి స్వామి
గారు వ్రాసిన ఖండికలు కూడా "భారదవాతులు"లో చోటు
చేసుకున్నాయి వారి పల్ల చరిత్రకు, భాషకు, జాతికి వచ్చిన
గొప్పతనాన్ని వర్ణించారు ఇట్టి కోవ్వ చెందినవే... 'పాంథగీత'
ఇది గానా సప్తకానికి అమవాదం 'దేవవకుడు' భారత
సంబంధ. 'సాక్షి' రామాయణంలోని 'గుహాని' గూర్చి చెప్ప
బడింది. 'బౌద్ధాచార్యుడు నాగార్జుని' ప్రజా పై శిష్ట్యం. నాగ
ర్జున సాగర్ ప్రాజెక్టువల్ల కలిగే ప్రయోజనం గూర్చి వ్రాసిన
కవితా ఖండిక 'సాగర సంగీతి' 'సౌమ్యసూక్తము' "సర్వేజనా
స్సుధినోభవన్తు" మొదలైన ఖండికలు ఉగాది కుభాకాంక్షలు.

శ్రీ శనగనగారు వన్నయవలె ప్రసన్నమధురంగా, అక్కడ
క్కడ శ్రీనాథుని ఔన్నత్యంస్ఫురింపజేస్తూ, జాషువాగారి వలె
పలుకుబడులను, జీవనధర్మములను సునితముగా పరామర్శింప
గల శక్తి వీరిలో మున్నదనుటకు పై ఖండికలే విదర్శనాలు వీరి
రచనలు గ్రంథరూపంలో రావలసినవి ఇంకా ఎన్నో ఈన్నాయి.

"కవిశక్తి రెండుకళ్ళు, ఆలోచన, అనుభూతి." ఇవి లేనిదే
కాగితాల వింపటంతప్ప మరేమీ జరుగదు. అనుభూతిని ప్రతిభా
స్పందనతో జీవితాన్ని ఆలోచించాలి. అపుడవుతుంది సత ఒ.
సౌందర్యవగదనం "అను జీవదర్శనము" అని డా॥ అవిరా
విశ్వంగారు ఆన్న మాటలను నరసింహస్వామిగారి కవిత్వవ
నకు అన్వయింపవచ్చును.

0__0__0

